

Zborovanje češkega učiteljstva.

(Dopis iz Prage.)

Na poziv upravnega odbora zaveze učiteljskih društev se je zbralo češko učiteljstvo k zborovanju, ki je trajalo od 5. do 9. avgusta t. l. Zborovaleci so se bavili zgolj s kulturnimi vprašanji. Češko učiteljstvo zahteva, da se postavi učiteljska izobrazba na višji nivo, saj je znana stvar, da teži češko napredno učiteljstvo za univerzitetnimi nauki. Zaradi tega hoče imeti enotno organizacijo vsega šolstva in zahteva, da se poboljša pravni položaj učiteljstva in da se nadzorovanje šol uredi prirodneje, kakor bi bolj odgovarjalo zahtevam novega časa. Ta skupščina ni bila samo sestanek češkega učiteljstva, nego bila je sestanek vseh prijateljev moderne šole, ki niso hladni nasproti kulturnemu delovanju učiteljstva, ampak gledajo to delovanje z radostjo in ljubeznijo ter vedno in povsod podpirajo težnje učiteljstva. Temu sestanku se je pridružil sestanek učiteljstva iz krajev čeških manjšin, ki bijejo boj z narodovimi sovražniki, ki hočejo iz teh pokrajin iztirati češki jezik. Spored, sestavljen za češko učiteljsko skupščino, dokazuje najlepše, da češki učitelji pojmiyo zahteve nove dobe, ki s prosveto dela pot k svobodi.

Ta skupščina, ki ji je prisostvovalo do 3000 učiteljev iz vseh krajev kraljevstva Češkega, se je izjavila za popolno reformo šole, tako da se šola uredi kot ljudska, narodna in samoupravna. Osobito je zahtevala, da se šola osvobodi vseh tujih vplivov, pri čemer je posebno upoštevati vpliv cerkve in države. Šolska samouprava mora biti narodna in strokovnjaška, t. j. češkemu šolstvu je treba, da ga upravljajo na vsakem polju Čehi in strokovnjaki, ki so si pridobili za to potrebno strokovnjaško vedo. Kakor odločujejo v avtonomni vojaški in juridični upravi samo strokovnjaki, tako je treba, da bodi tudi v šolski avtonomiji; s tem se enkrat za vselej ubije pogubno načelo, da se v šolskem vprašanju razume vsakdo. Deželni zbor naj sklepa šolske zakone, ko je zaslíhal deželne učiteljske konferencije. Najvišja upravna oblast za češke šole je naučno ministrstvo za zemlje češke krone. Najvišja šolska inštanca v vsakem češkem ozemlju je deželni šolski svet. V ta svet odpošilja deželna konferencija iz kroga učiteljev-strokovnjakov pedagoško komisijo. Takisto je treba, da so v vsakem okrajnem šolskem svetu stalni učiteljski odbori, ki jih sestavlja okrajna učiteljska konferencija. Predsednika dež. šol. sveta, predsednike in podpredsednike okrajnih in krajnih šolskih svetov izvoli učiteljstvo samo, takisto pedagoške nadzornike, ki so pri učiteljskih konferencah samo referenti.

Skupščina je nadalje sklenila, da bilo najbolje, ako bi se šole razdelile v občne in strokovne. Treba je, da se razdele občne ljudske šole v nižje šole s 5 razredi in v njih organiški sestav, ki se dopolni v višjih ljudskih ali meščanskih šolah. Take šole naj se osnujejo v poedinih krajih kot župne šole, ki so enako obvezne za vso šolsko mladino. Učiteljstvo vrhutega zahteva, da se razširi doba šolskega obiska od 8 na 9 let. Skupščina je nadalje izrazila željo, da se reformirajo strokovne šole tako, da se poleg praktiške izobrazbe, ki naj služi za bodoče življenje, skrbi v teh šolah tudi za politiško in državljansko naobrazbo v smislu napredka narodnega življa.

Zahteva, da se učiteljstvo izobrazuje akademiški, je formulovana s predlogom, da se osnuj poleg filozofske fakultete na vseučilišnu višja pedagoška šola, kjer bi prejimali

bodoči učitelji globokejšo teoretiško izobrazbo in potrebno praktiško izvežbanost. V Pragi in Brnu je treba, da se ustanove učiteljske knjižnice in da se osnuje pedagoški muzej. Odličnejšim učiteljem se morajo dajati sredstva, da s potoivanjem razširijo poznavanje inozemskega šolstva. Učiteljska skupščina zahteva najodločneje popolno državljansko svobodo za učitelje: odpravo tajne kvalifikacije in osvobojenje od državnega in cerkvenega absolutizma, takisto popolno nezavisnost od različnih politiških in drugih uradnikov.

Skupščine so se udeležili zastopniki vseh čeških politiških strank, odposlanec češkega vseučilišča, župan praški in zastopniki praških učiteljskih in obrtnih korporacij.

Najlepše je pozdravil učiteljstvo vseučiliški profesor František Drtina, ki je označil kot ideal skupnost vsega češkega učiteljstva brez ozira na razliko mišljenja. Ta skupnost bi ustvarjala osnove češkega kulturnega društva, ki bi vsem udom in delom češkega narodnega telesa dalo oči, razum in duha, duha edinstva. Povdarjal je zlasti pomen občne narodne šole, v kateri se odločuje bodočnost naroda, zakaj ta vzgaja nova pokolenja.

Dopisi.

Koroško.

Družba sv. Mohorja. Družba sv. Mohorja šteje letos 76.058 udov, to je 3988 manj kakor lansko leto, ko smo bili dospeli do prečastnega števila 80.043 udov. Po posameznih škofijah, oziroma krajih, je število sledeče:

1. Goriška nadškofija	8301 (— 396) udov
2. Krška škofija	6205 (— 360) "
3. Lavantinska škofija	23293 (—2115) "
4. Ljubljanska škofija	30398 (— 915) "
5. Tržaško-koperska škofija	4048 (— 220) "
6. Sekovska škofija	560 (+ 4) "
7. Somboteljska škofija	306 (— 40) "
8. Zagrebška nadškofija	423 (— 23) "
9. Senjska škofija	188 (— 5) "
10. Poreška škofija	102 (— 30) "
11. Djakovška škofija	63 (— 3) "
12. Bosna	214 (— 15) "
13. Videmska nadškofija	175 (— 8) "
14. Razni kraji	472 (+ 50) "
15. Amerikanci	1110 (+ 137) "
16. Afrika in Azija	191 (— 51) "
Skupaj	76058 (—3988) udov.

Ta razkaz nam kaže, da smo po treh pokrajinah napredovali; zlasti so se odlikovali Amerikanci, ki štejejo 137 udov več kakor lansko leto. Po raznih krajih je 50 udov več, v sekovski škofiji 4. — Nazadek se kaže po škofijah, oziroma krajih: Lavantinska 2115, ljubljanska 915, goriška 396, krška 360, tržaško - koperska 220, Afrika in Azija 51, somboteljska 40, poreška 30, zagrebška 23, bosniške 15, videmska 8, senjska 5, djakovska 3. — V družbene „zlate bukve“, v katere so po pravilih vpiše vsak novo vstopivši ud, se je zapisalo 7167 novih letnih udov, namreč od številke 234.722 do številke 241.889.

Družba razpošlje svojim udom letos 546.348 knjig. Pač častno število za mali in še tako razkosani slovenski narod! Če prištejemo te knjige onim, katere je družba sv. Mohorja od svojega obstanka že podala svojim udom, naj-